

TARIXIY ME'MORIY YODGORLIKLARNI KONSERVATSIYA METODLARI TAHLILI (FLORENSIYADAGI TARIXIY BINOLAR MISOLIDA)

Azamjonova Umida Atxam qizi

Toshkent Arxitektura Qurilish universiteti doktoranti.

АНАЛИЗ МЕТОДОВ КОНСЕРВАЦИИ ИСТОРИЧЕСКИХ АРХИТЕКТУРНЫХ ПАМЯТНИКОВ (НА ПРИМЕРЕ ИСТОРИЧЕСКИХ ЗДАНИЙ ФЛОРЕНЦИИ)

Азамжонова Умида Атхам кизи — докторант

Ташкентского архитектурно-строительного университета.

ANALYSIS OF CONSERVATION METHODS OF HISTORICAL ARCHITECTURAL MONUMENTS (ON THE EXAMPLE OF HISTORICAL BUILDINGS IN FLORENCE)

**Azamjonova Umida Atkham qizi — PhD doctoral student,
Tashkent University of Architecture and Civil Engineering.**

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada tarixiy me'moriy yodgorliklarni konservatsiya qilish metodlari Florensiya shahridagi tarixiy binolar misolida tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida Yevropa restavratsiya maktabiga xos ilmiy tamoyillar, xususan, minimal aralashuv, autentiklikni saqlash hamda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish masalalari o'rganildi. Florensiya tajribasi tarixiy me'moriy merosni saqlashda tizimli va kompleks yondashuvning yuqori samaradorligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: tarixiy me'moriy yodgorlik, konservatsiya, Florensiya, autentiklik, minimal aralashuv.

Аннотация: В статье анализируются методы консервации исторических архитектурных памятников на примере исторических зданий Флоренции. Рассматриваются основные принципы европейской школы реставрации, включая минимальное вмешательство, сохранение аутентичности и использование современных технологий. Опыт Флоренции демонстрирует эффективность комплексного научного подхода к сохранению архитектурного наследия.

Ключевые слова: исторический архитектурный памятник, консервация, Флоренция, аутентичность, минимальное вмешательство.

Abstract: This article analyzes conservation methods of historical architectural monuments based on the example of historic buildings in Florence. The study examines key principles of the European restoration school, including minimal intervention,

preservation of authenticity, and the application of modern technologies. The Florentine experience demonstrates the effectiveness of a comprehensive scientific approach to heritage conservation.

Keywords: historical architectural monument, conservation, Florence, authenticity, minimal intervention.

Kirish: Tarixiy me'moriy yodgorliklar insoniyat madaniy taraqqiyotining moddiy ifodasi bo'lib, ularning saqlanishi tarixiy xotira va madaniy merosning uzluksizligini ta'minlaydi. Ayniqsa, Yevropa shaharlarida shakllangan konservatsiya tajribasi ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Florensiya shahri Uyg'onish davri me'morchiligining markazi sifatida tarixiy me'moriy muhitni saqlash bo'yicha yetakchi tajribaga ega [1].

So'nggi yillarda urbanizatsiya, turizm bosimi va ekologik omillar tarixiy binolarning jismoniy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli tarixiy yodgorliklarni konservatsiya qilish masalasi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi [2].

Asosiy qisim. Tarixiy me'moriy yodgorliklarni konservatsiya qilishning ilmiy-nazariy asoslari: Konservatsiya tushunchasi tarixiy obidaning mavjud holatini saqlab qolish va uning yemirilishini sekinlashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy chora-tadbirlar majmuasini anglatadi. Xalqaro miqyosda ushbu jarayon Venetsiya Xartiyasi tamoyillari asosida tartibga solinadi [3]. Mazkur hujjatda obidaning tarixiy va estetik qiymatini saqlash, shuningdek, minimal aralashuv tamoyiliga qat'iy rioya qilish zarurligi ta'kidlangan.

Jokilehto tadqiqotlarida konservatsiya jarayonining asosiy maqsadi tarixiy obidaning moddiy va ma'naviy autentikligini saqlash ekanligi ilmiy asosda yoritilgan [1]. Ushbu yondashuv Florensiya tarixiy markazidagi ko'plab binolarda qo'llanilgan.

Tahliliy bo'lim: **Florensiya tarixiy binolarida konservatsiya metodlarining amaliy tahlili:** Florensiya shahrida konservatsiya ishlari keng qamrovli ilmiy tadqiqotlar bilan boshlanadi. Har bir tarixiy binoning konstruktiv holati, material tarkibi va tarixiy qatlamlari maxsus laboratoriya tahlillari asosida baholanadi [2].

Feilden ta'kidlaganidek, konservatsiya jarayonida asosiy e'tibor konstruktiv barqarorlikni ta'minlashga qaratilib, original materiallarga minimal ta'sir ko'rsatilishi lozim [2]. Bu yondashuv Santa Maria del Fiore sobori va Palazzo Vecchio kabi yodgorliklarda muvaffaqiyatli amalga oshirilgan [4].

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish: So‘nggi yillarda Florensiyada tarixiy binolarni saqlash jarayonida raqamli hujjatlashtirish, 3D lazerli skanerlash va fotogrammetriya texnologiyalari keng qo‘llanilmoqda [6]. Ushbu usullar tarixiy obidalarni aniq modellash, deformatsiyalarni oldindan aniqlash va monitoring qilish imkonini beradi.

Letellierning ilmiy ishlarida zamonaviy texnologiyalar konservatsiya jarayonining ajralmas qismi sifatida baholanadi [6]. Bu yondashuv Venetsiya Xartiyasi talablariga to‘liq mos keladi [3].

Xulosa: Florensiya shahridagi tarixiy binolar misolida olib borilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, tarixiy me‘moriy yodgorliklarni konservatsiya qilish jarayoni ilmiy asoslangan, tizimli va kompleks yondashuvni talab etadi. Minimal aralashuv, autentiklikni saqlash va zamonaviy texnologiyalardan oqilona foydalanish konservatsiya jarayonining asosiy tamoyillari hisoblanadi. Ushbu tajribani O‘zbekiston sharoitiga moslashtirish milliy me‘moriy merosni muhofaza qilish samaradorligini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Jokilehto J.** *A History of Architectural Conservation*. Oxford, 1999.
2. **Feilden B.** *Conservation of Historic Buildings*. London, 2003.
 <https://www.routledge.com/Conservation-of-Historic-Buildings>
3. **The Venice Charter**, 1964.
4. **UNESCO World Heritage Centre.** *Historic Centre of Florence*.
 <https://whc.unesco.org/en/list/174>
5. **Ashurst J., Dimes F.** *Conservation of Building and Decorative Stone*. London, 1998.
6. **Letellier R.** *Recording and Documentation for Heritage Conservation*. Getty, 2007.